Tečaj XX.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 12. februarja 1862.

Nova postava za vse dežele našega cesarstva

zastran tarife za cesarske žebce.

Dosihmal se za cesarskega žebca ni nič plačevalo, kadar se ga je gospodar za pleme pri svoji kobili poslužil.

Ker pa plemenski žebci državi velike stroške prizadevajo in ona silno dnarja potrebuje, je — menda le za poskušnjo, ali bo šlo ali ne — sedaj odločeno, da se bo za nektere žebce tarifa plačevala, nekteri pa se bojo tudi še vprihodnje brez plačila spuščevali.

Tarifa je odločena za nektere žebce po 2, za nektere po 3, in tako više noter do 10 gold. nov. dn.

Žebci bolj lahkega plemena, ako niso posebno žlahnega rodú, se bojo tudi vprihodnje brez plačila spuščali, težji pa večidel vsi po 2 ali 3 gold., za nektere žebce v nekterih deželah, ki so menda bolj premožne, pa še več, kakor smo rekli, in sicer do 10 gold.

Čeravno bi bili želeli, da bi bilo vse pri starem ostalo, ker ravno to, da za cesarskega žebca se ni nič plačevalo, je vabilo gospodarje k cesarskim žebcom, ki so, saj pri nas, konjsko rejo dosti zboljšali, se menda vendar ni bati, da bi gospodarje nova tarifa po 2 ali k večemu po 3 gold. prevečč oplašila, ker toliko morajo tudi domačemu žebcu plačati, in vendar so, čeravno ne vsi, saj večidel cesarski žebci za pleme več vredni kot domači. Al kjer bo cesarska tarifa dosti presegala domačo, se je bati, da ne bi gospodarji opustili cesarskih žebcov, in za konjsko rejo bi bila potem takem škoda velika.

Ravno zato je menda ta postava le začasna, da se bo vidilo, kako in kaj.

Kdor si hmelja pridelnje, mošnjo si napolnuje!

Ker se čedalje več ola (piva) popije, se tudi čedalje več hmelja potrebuje; zato je hmelj imenitno kupčijsko blago. Lahak kakor pavola pa dosti dražji se prepelje lahko kamor koli, zlasti tjè, kjer so delavci dragi, zemljišča drage ali pa kjer podnebje ni za hmeljevo rejo. Lahko bi v naši Avstrii toliko hmelja pridelali kakor v drugih deželah, in potem bi se gotovo tudi znali v kupčii s hmeljem z Angleži in Amerikanci in še celó z Virtemberčani in drugimi nemškimi deželami meriti.

V letu 1854 se je na Českem dosti hmelja pridelalo, in vendar je njegova cena tako poskočila, kakoršne noben špekulant ni pričakoval in kakoršna cena českega hmelja ni še nikdar bila. Cena enega centa žateškega hmelja (Saazerhopfen) *) je poskočila v začetku leta 1855 celó na 250 do 325 gold., akoravno se ga je na oralu 6 do 8 centov pridelalo. Pretečeno leto so pa Začani cent lepega dobrega rudečega hmelja celó po 350 do 400 gld. prodajali.

Da bi oral zemlje gospodarju donesel na leto po 1600 do 2400 gold. dohodkov, je pač redka prikazen in skor bi rekel pravi čudež, in vendar se je to v poslednjih 10 letih dvakrat pripetilo.

*) V Zatecu (Saaz) na Českem se prideluje najimenitniši hmelj.

Neizrečeno visoka cena hmelja, namreč cent po 400 gold., ne izhaja samo od tod, da se ga manj pridela, ampak le zato, ker se ga toliko na Nemško in Angležko izvozi, vedno več ola popije, deloma pa tudi od tega, da je naš papirnati denar tako ob veljavo prišel. V letu 1854 so celó Amerikanci pri nas hmelj kupovali.

V Šmitt-ovi štatistiki (Dunaj 1860) se bere, da se hmelja v našem cesarstvu okoli 50.000 centov na leto pridela, od kterega samo na česko deželo najmanj 37.000 centov spada.

Kakor baron Čörnig v svoji štatistiki piše, se je leta 1859 v našem cesarstvu 12 milijonov in 602.597 veder ola skuhalo, za kterega se je (ako na vedro ola štejemo pol funta hmelja) 61.004 centov hmelja potrebovalo. To kaže, da le v posebno dobrih letinah kaj malega moramo iz Avstrije v ptuje dežele prodati.

Iz verjetnih naznanil posnemamo, da Angleži vsako leto nakupijo iz ptujih dežel blizo 150.000 centov hmelja, kteri vrže gotovih 15 milijonov gold. srebra, ako cent le po 100 gold. cenimo.

Torej pridelujmo hmelja, da dobimo za-nj obilo zlata in srebra iz ptujih dežel!

Kje se pridelovanje hmelja splačuje?

Napačna misel je, ki se je pa že krog in krog razširila, da se hmelj le ondi dobro ponaša, kjer trta pod milim nebom rodí. Poglejmo le, kje divji hmelj raste, in najdli ga bomo na precej visocih hribovskih krajih in tudi v mrzlem podnebji. Nahajamo ga na Poljskem ob Visli, kjer še popolnoma krepak divji raste; še celó na podnožji tatranskih gor, v srenjah maniovski in micenaški se po vrtih majhni hmeljniki vidijo, od kterih že stari možje ničesa povedati ne vejo, kadaj so se zasadili; ravno tukaj sem vidil hmeljove brajde po $2\frac{1}{2}$ pavce debele, ktere popolnoma zapuščene tukaj, kjer huda zima od 20 do 30 st. R. razsaja, že morebiti čez 50 let zdrave in močne rastejo in vsako leto po 2 do 3 čevlja visoke in čvrste mladike po mejah poganjajo, ki sem jih letos z najlepšim in dišečim cvetjem obložene vidil. — V Kentu, največem angležkem hmeljniku, ne raste vinska trta, in dostikrat se primeri, da umerje marsikak kmetič tukaj, ki svoje žive dni ni kapljice vina okusil. Ravno tako se tudi nahajajo na Českem in v Galicii prav rodovitni posamesni hmeljniki na visocih krajih, kjer se le kaka borna vinska brajda najde. To nam spričuje, da hmelj najhujšo zimo prenaša, in tudi ondi ne pozebe, kjer še češplje se zastran mraza borno ponašajo in prav pičlo rodé.

Hmelj ne potrebuje posebne toplote, ampak srednjo gorkoto, kakoršna je za žita sploh prava, da le vreme ni vsaki dan desetkrat drugače; hitri in večkratni premeni pa niso hmelju prijetni. Prehuda mokrota pri stanovitnem mrazu ali pa dolga suša ste hmelju najbolj škodljive. Sicer potrebuje hmelj obilo vlažnosti za svojo rast, ktero dobiva deloma iz tal deloma pa izpod neba. Da hmelj spešno raste in široke peresa poganja, potrebuje precej vlage. Nasproti pa mu megleno vreme ob času cvetja jako škoduje, ker mu cvetni prah razmoči; ravno tako so mu tudi vetrovi v kvar,

ki mu cvetni prah otresejo; zato naj se ondi, kjer po navadi jesenske megle zgodaj nastajajo, le zgodnji hmelj sadí. Suhi ali zlo vetrovni kraji, kjer poredkoma in po malem rôsa pada, niso za hmelj, ker se perje zavolj pomanjkanja vlage posuší in cvetni zarod se zamorí.

Gospodarska skušnja.

(V pavolo zavito grozdje in sadje se dolgo ohrani frišno). Skušnja je učila, da ima pavola lastnost, marsiktero reč dolgo časa dobro ohraniti. Tako so steklenico (flaško) mesene juhe ali župe čez leto in dan prav dobro ohranili, ko so jo v pavolo rahlo zavili. Amerikanci so skusili to tudi z grozdjem, tako-le: Grozd so pustili na peclji dolgo časa in celó noter do zime; potem so ga odrezali z ostrim nožem, in grozd, ko so mu odtrebili vse gnjile jagode, pustili v mrzlem hramu; zatem so ga zavili v pavolo in položili v posódo iz belega plêha grozd na grozd, pa le toliko grozdov, da grozd grozda ni preveč tlačil; to storivši so zakapali pokrov s smolo. Tako shranjene posode se spravijo v hladnem hramu, v kterem pa ne zmrzuje. Tudi hruške in jabelka zavijajo Amerikanci v pavolo; tako zavite se ohranijo za prodaj dolgo dobre in tudi lepe v barvi.

(Sirovo maslo ali puter se dá najbolje umesti) v hramu, kjer ni gorkote čez 12 stopinj, pa tudi ne pod 10 stopinj Romirjevega gorkomera. Mleko in smetana morata imeti enako gorkoto, kar se lahko doseže, da se po potrebi zgrejeta ali pa shladita.

O Vodnikovem spominku.

V Radoljci 2. svečana 1862.

Zopet obhajamo rojstni god našega neumrlega Vodnika. Sveta dolžnost mi je tedaj o njegovem spominku spregovoriti.

Spomin slavnih rojakov v narodu je dokaz narodne probude in zavesti. Spomin se mora izraziti očitno, primerno, dostojno in koristno. V spominjevanji ležati mora novo kalivno seme za národne djanja, za izobraženje in poslavljenje naroda. Seme ne sme biti mrtvo, temuč mora imeti v sebi moč porodivno. Ako ima to sploh veljati v narodih, tedaj je posebno koristno vodilo o narodih, ki dremali so v teku vremen in nezgod, in se še le izbujajo iz težkega spanja. Kjer narodno polje razcveta se krasno in obilno, ondi ga primerno kinčajo ponosni spominki poslopij, stavb, slavolokov itd. Al kjer leži še polja toliko nerodovitnega, tam mora se najpopred obsejati s semenom narodnim.

To seme je slovstvo.

S slovstvenim napredovanjem zamoremo postaviti tedaj najdostojniši in najkoristniši spomin neumrjočemu Vodniku.

Moj nasvet je tedaj, da naj se darovi za njegov spominek donešeni, obrnejo za slovstvo in sicer tako, da se vsakoletne obresti od glavnice postavijo za darilo najizvrstnejemu slovstvenemu delu. *)

Za izpeljavo te namembe naj se ustavi odbor treh v slovstvenih rečeh zvedenih rodoljubov, ki imajo svetovati pravila in red za darila.

To je moja povrhna misel, ki si jo le za to izreči upam, ker bil sem pričetnik Vodnikovega spominka. To sem želel, in tudi v ta namen naberal darove, da bi postavil se očiten kamniten spominek ali pri rojstni hiši Vodnikovi ali na grobu njegovem ali v sredi Ljubljane. Sprememba mojih tadanjih misel opira se na bolje prevdarjeno pravilo zgorej izrečeno.

*) Nadjamo se, da vsakdo bo rad potrdil gosp. doktorjev nasvět, ker vsako leto bi se iz obresti postavil po tem Vodniku duševen spominek, — glavnica pa ostane, da bo kadaj kakor koli vendar še mogoce z nabranimi novimi doneski postaviti kamniten ali železen spominek. Vred.

Treba tedaj, ker se imajo darovi drugače obrniti, kakor je bilo iz početka obljubljeno, da dragi rojaki in rodoljubi izrečejo: ali so s tem mojim predlogom zadovoljni ali ne? Naj tedaj oni, ki jim izrečena namemba ni po volji, naznanijo svojo misel kmalo vredništvu „Novic“ ali jo spregovoré kje drugod očitno.

Gledalo se bode na večino glasov ali molčečih in tedaj s to mislijo zastopljenih dariteljev, ali pa ji nasprotnih. Potem se bode zamoglo zastran odbora govoriti, da ta prime delo v roke, in ob letu bodemo imeli že lep in razveseliven dušen spominek Vodnikov.

Sicer pa obljubimo vsi rojaki danes, Vodniku postaviti v naših mislih, čutkih in delih spomin s tem, da sledimo zvesto za njim, našem vodníkom, na poti narodne omike in narodnega blagostanja.

Duh njegov naj edini vlada, vodi nas!

Dr. Lovro Toman.

Govori

v poslednji „besedi“ narodne čitavnice ljubljanske na čast Vodniku.

Govor Fr. Malavašičev.

„Ne hčére, ne sina
Po meni ne bó;
Dovolj je spomina —
Me pesmi pojó!“ —

Tako je pél v začetku tega stoletja naš oče Vodnik, — mož, kterega imenujemo Slovenca prvega, — mož, kterega iskrena ljubezen do domovine je unemala rojake na vse straní, — mož, kterega sto in četerti rojstni dan obhajati je namen nocojšne beséde, namen mojega govora.

Srce mi vpada, trese se mi v persih, ko prevdarim, česa se lotil sem, da bi dosegel svoj namen, in ustregel Vam, Gospôda! Pa vendar — skušnja veljá!

„Ne hčére, ne sina
Po meni ne bó!“ — —

Imenitne, pomenljive besede! — Gospôda! ne zamerite, da jih obrnem drugače, kakor si jih je mislil naš oče Vodnik; ne zamerite mi, ako rečem brez ovinka, da je bil Vodnik v tej reči sicer prerok — pa v narodnem obziru kriv prerok, ko je pél:

Ne hčére, ne sina
Po meni ne bo! — —

Časi marsikoga prekanejo, in tudi njemu niso prizanesli. — Veselimo se, da se je tako zgodilo!

Ozrem naj se po tej krasni dvorani, ali v lepe ravnine slovenskih dežel, ali v obertne doline, na višave planinske; ozrem naj se na bregove bistre Save, dereče Drave, šumeče Mure, doneče Soče — ali naj me peljejo očí na obrežje bogatega jadranskega morja — naj pogledam na cveteče polje naše mlade pa rodovitne literature — — povsod, povsod — in vse, vse mi pričuje, da ima naš Vodnik sinov, kolikor je pravih mož in mladenčev slovenskih — mož in mladenčev, kterim današnji čas ni vganjka, kterih srca napaja kri čisto slovenska.

Gospodje! rekel sem, da je bil Vodnik kriv prerok, ko je pél v svoji otožnosti! „Ne sina po meni ne bo!“

Prašam Vas, gospodje! ali ste Vodnikovih misel? Gotovo ne bi ne eden Vas hotel — ne mogel — ne smel reči: jez nisem Vodnikov sin!

Vidim Vam na obrazih, da ste njegovi zvesti, čvrsti sinovi, da ste tukaj v središču slovenstva namestovavci dragih bratov vseh slovenskih dežel, kteri nam nocoj morda v duhu pošiljajo svoje goreče želje, z nami se veseliti — z nami biti zvesti sinovi Vodnikovi! — Slava Vam! Slava vsem bratom Slovencom! — —

Ne hčére, ne sina
Po meni ne bo! —

Ali je res, kar je Vodnik pél: „Ne hčére po meni ne bo?“

Gospôda! dovolite mi, Vas nekoliko peljati nazaj v Vodnikovo življenje — al da prav rečem — v Vodnikovo prizadevanje in trpljenje za narod slovenski.

Mož pohlevnega pa stanovitnega srca je preiskoval nadzemlje, zemljo in podzemlje. Kodar koli pa je hodil, povsod je nabéral gradiva — priprave svojim naslednikom, svojim zvestim sinovom. Zahajal je v tamno drobovje podzemeljskega sveta — zahajal je v borne kočice priprostega kmetiča kakor v mogočne poslopja in gradove ponosnih grajšakov — vzdigoval se je v duhu med večno nepremikljivo ozvezdje, — pa povsod — na zemlji, pod zemljo in nad zemljo je dobival kaj gradiva ali priprave za nepodkupljivo in neprekupljivo narodnost — za omiko, za narodno zavednost — za domoljubnost svojih naslednikov, — svojih zvestih sinov!

Marsiktero lepo cvetlico, marsiktero žlahno rožico je pobral na veličanskih planinah, na rodovitnih ravninah, v obrtnih dolinah svoje domovine in jo vsadil v vert narodnosti. Tù jo je redil in ljubil zvesto in unetega srca, kakor redí in ljubi svoje priserčno dete zvesti oče, zvesta mati — do poslednjega svojega diha.

Tamotni, mrzotni so bili dnevi tistega časa, — al duh, tudi v jeklene spone vkovan, zdrobí s časom verige in premaga vsako ovéro duševno.

Tudi Vodnikov duh je bil slaven zmagovavec. Glejte! kmalo po njem je prešinil enega njegovih najvredniših sinov — slavnega Prešerna, kteri je prerokoval svojemu narodu bolj vesele, bolj srečne čase, ko je pél:

Vremena bodo Slovencom se zjasnile,
Jim milši zvezde kakor zdaj sijale,
Jim pesmi bolj sloveče se glasile!

In kar je slavni Prešern prerokoval, to smo doživeli.

Al ni ga veselja popolnega, ni je sreče cele, dokler ni skladnosti, dokler ni harmonije v družini, bodi si kakoršni koli. Vsak narod je družina, torej tudi slovenski narod. Lepa, čvrsta družina je.

Nevtrudljivo se bojujejo možje, sinovi, bratje te družine; nevtrudljivi delavci so na mladem, pa rodovitnem polji našega napredovanja, naše omike — z eno besedo — naše narodnosti.

Težko, težko je njih delo; — pa vsaka kapljica njih potú je sladko hladilo vsakemu marljivemu delavcu, kadar vidi, da mu pot ne moči obličja zastonj — brez uspeha.

Al ukvarjajo naj se nevtrudljivi delavci od dneva do mraka, od mraka do dné, — brišejo in brišejo naj si pot s svojega obličja — njih prizadevanje ostane brez popolnega uspeha, ako jim manjka zvestih pomočnic, — pridnih podpornic!

Še le potem oživí v vsakem prizadevanju, v vsakem početju duh napredovanja, oživí sladka harmonija, kadar prešine en duh, ena misel delavce in njih tovaršice; — še le potem se odseda delo in napreduje veselo, kadar je vse enih misel, enega srca! — —

Padala nebeška mana
Izraeljcom je v puščavi,
Zginila je — ak pobrana
Ni bila ob uri pravi.

Gospé! up naše sedanjosti! — Gospodične! up naše prihodnosti! Nebeška mana svobode, narodnega napredovanja je padla na zemljo slovensko. Vaši možje, vaši sinovi, vaši bratje hité jo pobérati. — Ali jim hočete biti pomočnice, podpornice pri tem sladkem delu? Da! hočete biti! — Vidim Vas, kako se Vam bistrijo krasne očí, kako se Vam rudéčijo mili obrazi, kako Vam polje žlahno srce v persih; v duhu se mi zdi, da slišim milo šepetanje iz Vaših ljubeznjivih ust: Tudi me vse smo zveste hčere Vodnikove, smo zveste hčere slovenske!

Slava Vam! Slava! — —

Hitimo tedaj ročno poberati nebeško mano svobode na krasnem polji narodnosti — vsi enih misel, enega srca, da se bo od sedaj in na vse véke radoval duh očeta Vodnika in še našim vnukom in vnukov vnukom glasno oznanoval, da se je motil, ko je pél:

Ne hčére ne sina
Po meni ne bo!

Pevec buditelj.

Za Vodnikov god zložil in govoril A. Okiški.

Tužna b'la je domovina,
Pokrivala gosta tmina
Čez in čez po njej goró in plan;
V megli skrit bil vrh Triglava,
Mem' Vršaca bistra Sava
Tiho tekla je na južno stran.

Solnce je drugód sijalo,
Nam pa za oblaki stalo,
Segal ni v domovje blagi žar.
Drugi so spomlad imeli,
Srečni glasne pesmi peli;
Tukaj bil neznan je rajski dar.

Ni duhtelo lepo cvetje,
Čulo ni se mično petje,
Ker je molčal glas krilatih trum.
Slavna lipa ni zelena —
Bila čisto zapuščena,
Ni razlegal veselic se šum.

Potnik tod otožen tava,
Pot zarašča mu goščava,
Nič prijetnega več tukaj ni.
Pusto, prazno je stvarjenje,
Mrtvo skoraj vse življenje;
Kaj bo, ako se ne spremení? —

Pevske boginje z višine,
Ktere ne trpijo tmine,
Vídijo Slovenje črno noč.
Toraj pevca ji zbudijo,
Liro dično podelijo —
Ž njo mu dajo rajskih glasov moč.

Pevec z liro vnet odide:
Ves otožen je, ko pride
Na slovenski zapuščeni svet.
Vbira strune miloglasne,
Rod budí, ko pesmi krasne
Na pokrajnah naših jame peť:

„Kdo s tako tamoto
Je tebe obdal.
Ki kdaj se te Grek in
Latinec je bal?“

„Ustani, dežela
Premila, moj dom!
Nebeške zaklade
Pokazal ti bom.“

„Dva sedem sto solncov
Zarašča te mah,
Odgnalo bo cvetje,
Potrebi le prah!“ —

„Pokaži se solnce
Z nebeških višav,
Da v novi lepoti
Stal bode Triglav.“

„Presrečne spomladi
Napoči naj čas,
Veselega petja
Razlegaj še glas“.

„Na kviško! izbudi
Se dragi moj rod,
Da slave prihodnje
Obhajal boš god!“

Še se razlega mogočno donenje,
Ko že razvija se novo življenje:
Zarije plamen na hip zaigrá,
Solnce Slovenije tmino prežene,
Žarke po zemlji razsiplje rumene;
S čuti presladkimi srca navdá
Zali razgled na goré in v doline,
Ktere prečudna bliščoba prešine.

Belih snežnikov migljá lesketanje,
V jeku prijaznem dviguje se na-nje
Glasno šumenje posavskih valov.
Cvet pomladanski bliščí se v nižavah,
Nježno zelenje po logih, dobravah:
„Zarod poganja, prerojen, vès nov!“
Pevcove strune še vedno donijo,
Z milim soglasjem Slovence budijo.

*

To je zbudilo slovenske sinove,
Gledat prihajajo jasniše dnove,
Petje še lepše na novo doní:
Don se visoko do neba dviguje,
In po širokem na zemlji se čuje,
Srca povzdiga in sladko mečí! —
Pevec buditelj strméčim se skrije:
Žar prerojenja pa vedno še síje! —

***

Take slovenskega Orfeja strune
Čuda so delale. — Sladko presune,
Društvo preslavno! nam srca ta glas.
Pevca buditelja vredno častimo,
V logu domačem se zdaj veselimo,
Dokler nastopi še lepši nam čas!
Vodnik! za god ti zdaj kličemo slavo,
Tebi, ki pot si pokazal nam pravo!

Ozir po evropejskih narodih.

(Konec).

IV. Germansko pleme.

Razširjeno na zahodu zraven slovanskega prebiva pleme germansko od nekdaj v Evropi, in se razdelí na tri glavne veje, ktere so:

1) Nemci (okoli 40 milij.) z neštevilnimi narečji in podnarečji, ki se močno ločijo od pismenskega in so med seboj dosti menj podobni kakor slovanske narečja. Prebivajo sploh v sredniji Evropi. Sèm se štejejo stari Goti in Alemani (ki so že odmrli), Švabi, gornji in doljni Nemci. Holandčani in Frisi imajo posebno narečje.

Veliki del teh Nemcov je slovanskega izvira in je bil že od časa Karola Vélikega in Henrika Leva do sedanje dôbe malo po malo ponemčen. Tako se je zgodilo s Pomorjanci in z vsemi deželami na izhodnjem bregu Labe in Zale, kakor so: Branibore (Brandenburg), celo Šlezko in celó tudi Kraljevec (Königsberg); zadnjič prebivavci sedanjega kraljestva Saksonskega, od početka Vendo-Srbi Mišenski; v njih ustih je nemščina tako prijeten glas dosegla, da je bila za pismenski jezik vzeta, kakor to sam Adelung odkrije. — Še dozdaj se je ohranil v teh ponemčenih deželah spomin slovanskih prededov v rodovinskih in mestnih imenih, kakor jih tam sosebno plemstvo ima, in pa poglavitne mesta p. r. Berlin, Draždane, Lipsko, Mišen (Meissen), Vratislav, Devin (Magdeburg), Vojmir (Weimar), Rostok, Koštrin, Sverin, Strelice itd.

Tako si je nemški živelj (element) tudi na Českem in Moravskem, sosebno po 30letni vojski mnogo krajev pridobil, in zapadnim Slovanom, ki, bi rekel, na polotoku slovanskem živé, z veliko nevarnostjo pretil.

V splošnem zaplavanji zahodnjih slovanskih deželá po Nemcih se je še dozdaj ohranil mali otok Vendo-Srbov v obeh Lužicah, v gornji in doljni, kakor je že rečeno bilo.

2) Skandinavi, to je, severni Germani (okoli 6 milij.); razdelijo se na več vej, kakor so Staro-Normani, kterih ostanki se na otoku Izlandi nahajajo, Danci, Norveščani in Švedci, med kterimi ima vsak narod lastni pismenski jezik.

3) Angličani. Ti se sicer po izviru germanskemu plemenu prištevati morejo, po sedanjem jeziku pa bolj k romanskim narodom spadajo; angležki jezik je namreč mešanina staro-germanskega in romanskega življa od 12. stoletja sèm.

Okoli 24 milijonov ljudí v Véliki Britanii imajo angležki jezik za materni jezik. Zraven tega pa gospoduje v zamorskih deželah, sosebno v severni Ameriki. Angležki jezik ima veliko literaturo.

V. Arnauti.

Arnauti, Albanesi ali Arbanasi (ali, kakor se sami imenujejo Škipetarji) so nasledniki divjih Trakov in Makedoncov. Število njih je okoli 2 milij., prebivajo na balkanskem polostrovu med Iliri in Grki.

VI. Keltí.

Stari Kelti ali Gali so bili od drugih, sosebno od germanskih narodov do najzadniših koncov zahodne Evrope pritisnjeni, kjer so se še njih ostanki obdržali, kakor so v Bretanii (Brejzari) v Valesu (Kimri), na Irskem in Skotskem (Kaledonci).

VII. Baski.

Prestari prebivavci v Pirenejih, kterih mali ostanek do ½ milijona znaša. Njih čudni jezik (eskuar) se toliko od drugih evropejskih loči, da so v njem nekteri neko podobnost z amerikanskimi jeziki iskali.

VIII. Turkomani.

Turkomani ali Tatari, dasiravno narod azijatski, se mora vendar omeniti, ker v zahodni Evropi prebiva sosebno med slovanskimi narodi. Vendar se mora opomniti, da niso vsi mahomedanski stanovavci v Evropi turške kervi, ampak samo poturčeni Slovani, Grki itd., ki se pa ko Turki obnašajo.

IX. Pleme Čudsko.

Čudsko pleme, tudi imenovano finsko, uralsko ali seversko, je imelo nekdaj sploh ime: Skiti, in šteje okoli 7 milijonov duš. Veči del jih prebiva na severnih pokrajinah, in sicer Lopari ali Laponci, Čuhonci ali Fini in Estonci pod rusko vlado.

Druga polovica uralskega plemena so Madžari, edini narod med Severanci, ki se je proti jugu podal in ko otok med večidel slovanskimi narodi stojí. Madžarov se šteje okoli 4 milijone, ki sploh pod avstrijansko vlado na Ogerskem in v Erdelju živijo. Dosti jih je med Madžari, ki se za Madžare prodavajo, akoravno so slovanske ali pa nemške rodovine, in se ne sramujejo celó imena premenjavati.

Dopisi.

Iz Hrvaškega 4. sveč. Ljube „Novice!“ Tudi Hrvatje Vas radi, prav radi berejo; o vsakem sostavku iz Hrvaškega pa še posebno njih srce zaigra. Bo jim tedaj tudi prav po volji, nekaj iz Hrvaških Brckovljanov slišati. Svojim nehrvaškim čitateljem pa še poprej povejte, da so Brckovljani štiri ure pod Zagrebom, če se gré peš; al z vozom se prav lahko pride v dveh urah. Ribenčanji in vsi, kolikor jih hodečih v hrvaške hrastove hoste, ima toporišče za palico, pa dobro znajo, kje da so Brckovljani. Dobro vino, ktero tukaj srkajo, jim obdrží spomin na Brckovljane. Vinski trgovci iz krajnske dežele so že večkrat tukaj dobro kupčijo napravili. Sladko vince iz fare sv. Brcka, iz Božjakovine, iz sv. Martinske in drugih tukajšnih bližnjih vinskih goric še nobenemu Krajncu možganov ni zmešalo, ako ga ni preveč v grlo vlival; ni tedaj samo sladko, ampak je tudi prav močno brckovljansko vino. Letos ravno še ni bilo tukaj toliko vinskih trgovcov, kolikor druge leta; ni tudi letoś trta tukaj obrodila; al kolikor je letos manj memo lani trta dala — je pa toliko bolja kapljica. Vinskih tatov je pa letos tukaj že dovelj bilo; vendar gosposkih hramov tatje še niso odprli; v teh hramih v velicih sodih zaprti vinski duhovje čakajo kranjskih vinskih barantačev; v Božjakovini, v Dvorišču, v grofovskih kletih je še dovelj dobrega vina na prodaj. 8 do 11 gradov močno vino se dobí po 8 do 10 forintov vedro dobre hrvaške mere. V Kašini, dve uri od Brckovljanov, ima na prodaj gosp. župnik (fajmošter) 1200 veder vina, svitlega kakor cekin, rudečega kakor kri, pa tudi črnega kakor oglje. Kalnički župnik ima pa samo goršine 800 veder. More se tedaj pri omenjenih gospodih dobro blago kupiti, pa se more tudi vsaki pošten Kranjec zastonj ga napiti ne samo pri vseh hrvaških grajšakih, posebno pa pri gosp. fajmoštrih. Hrvatje so sploh vsi gostoljubni, posebno pa fajmoštri, ali, kakor jim tukaj pravijo, plebanuši,

BESEDA V MARIBORU 2. SVEČANA

župnici. Vsakega, če je le pošten mož in dober Slovenec, pozdravijo z dobrodošlico, ktera v tem obstojí, da se gostu, kteri prvikrat v hišo pride, kupica polna vinca ponudi. Nekteri gospodje imajo dobrodošlično kupico, da maselc, pa tudi, da polič drží. Kdor tako dobrodošlico na Hrvaškem izpije, ima potlej vsako pravico pri hiši — posebno pa pravico, gostoljubnost terjati, če bi prav o polnoči v hišo prišel. K Brckovljanskemu župniku je pred nekimi leti prišel ptuj človek v trdi noči; trka in trka, pa prosi, da naj mu odpro. Ko mu je bilo že dosti trkanja, zakriči: „Brate otvori sam — zašto hlapci Tvoji neznajo, da sam ja tuka bilikum, dobro došlico pil.“ Ko so hlapci besedo „bilikum“ slišali, precej so odprli. Tako je povsod. Dragi bratje Slovenci! če želite dobrega vina kupiti, in se ga zastonj navžiti, pridite po-nj v Božjakovino, Dvorišče in v Brckovljane; tukaj ima gosp. Baloško vina, ktero je po Ribnici in Krasu na glasu; idite v Kalnik, posebno pa v Kašinu k gospodu fajmoštru, velikemu prijatlu Kranjcov, samo v Z..... ne svetujem nobenemu iti, da ne bode psovan: „Vi ste Švaba — Krajnac!“ Da bi pač vsi Hrvatje spoznavali, da tudi Slovenci so tako iskreni Slovani kakor oni, in da bi milino slovenskega jezika po visoki njeni ceni soditi hotli! Če dovolite, drugo pot.*) Iv. Gorjanski.

Iz Gradca 5. febr. Gr. Krek. — Kakor lansko smo tudi letošnje leto obhajali Vodnikov rojstni god le s tem razločkom, da letos nekoliko prazniše ko lani. K povišanju slovesnosti so dosti pripomogle zlasti gospé in gospodične, ki so se bile letos obilneje zbrale od lanskega leta, kar je nov dokaz, da se je naš krasni spol bolj in bolj jel zanimivati za narodovne stvarí. Seif-ova sobana je bila ta večer krasno ozaljšana z mnogimi slovanskimi zastavami in smrekovimi venci. Na odru, ki je bil prav prilično pripravljen za govornike in pevce, je stala v sredi na uzvišeni podlagi ovenčana podoba pesnikova, kteremu na čast se je bilo veliko družtvo zbralo. Zadej na steni je bila brati z velikimi črkami beseda: „Naprej“. Na levi strani sobane je bil napis nekoliko predelan iz Prešernovih poezij:

„Slovanom bode vreme se zjasnilo,
Jim milši zvezde kakor zdaj sijale“.

In malo naprej je zapazilo oko prvake pesnikov slovanskih: Prešerna, Gundulića, Kolara, Mickiewiča, Puškina in v sredi teh pesnikov ime neumerlega velikana J. P. Šafařika. Njihne imena je obdajal lepo spleten zelen venec.

Slovesnost se je pričela z znano občeslovansko pesmijo „Hej Slovani“, ktero so v zboru peli slovenski in češki pevci. Po dopeti pesmi je stopil pisatelj teh vrstic na oder in je govoril sledeči govor:

„Goreči glasovi radosti se razlegajo po okrajnah slovenskih, ker národ obhaja dva imenitna praznika, ki sta z zlatimi črkami zaznamovana v zgodovini njegovi in zato po pravici vsega spomina vredna. Dva imenitna praznika in sicer praznik dušnega vstajenja njegovega in rojstni god prvaka pesnikov slovenskih — V. Vodnika“.

„Temni plašč neomike in dušnega spanja je bil razgrnjen nad narodom slovenskim. Domovina naša bila je podobna peščeni puščavi, rekel bi skoro, strašnemu požaru, ki se še ni bila okrevala silovitih bojev. Še so krvavele Slovencu rane ali nove težave, nove skrbí so ga objemale. Življenje njegovo je bilo trud od zibelke do temne gomile, ko mu je prestrigla Parka trudopolno življenje. Kako tedaj omika, kako dušni razcvet? Med tem, ko so sosedni národi napredovali in uživali mir, je bil Slovenec obsojen stati na straži in varovati sosede, da jih ni sovražnikova roka dosegla; odmenjeno mu je bilo od osode najdalje skoro tavati nehoté po temi“.

„Al čas vsakošnje rane zaceli. Nehal je prepir, nehale so vojske, in spet je imel v domači koči uživati srečo društvenega življenja. Telesne moči so v njem živele enako švigajočemu plamenu, kterega še močne roke ukrotiti ne morejo. Ali glej! zbudile so se v njem tudi želje po dušni moči; njo doseči mu je bilo skrb. Iskrica, ki je v njem poprej že tlela, je zdaj vnovič oživela. Zavedel se je dolžnosti svoje, prepevati je jel prvikrat k Vsemogočnemu himne in željno pričakoval, da bi se tudi pred njegovimi vratmi jelo svetiti. In kar je želel, mu je bilo dano.“

„Pred 104 leti nocojšno noč so Vile slovenske obstale nad prijazno kočo, v kteri se je rodil pesnik, kterega rojstni god navdušen narod nocoj obhaja. Stopile so v svoji čarobni lepoti k novorojenemu in mu podale neprecenljiv dar, sedmoglasno liro, da bi ž njo zbujal rojake svoje. O srečni narod! na obzorju se je jelo mračiti, rudeča zarja se bo skoro pokazala. O srečni narod! poslan ti je oznanovavec, sprejmi ga spodobno in poslušaj, kaj ti bodo velele in oznanile strune njegove“.

„Čas hití! Iz deteta postane bister mladeneč, iz mladenča krepak mož. In zdaj je stopil pesnik, dika naša, na višave Vršaca, vbral je miloglasne strune ozrl se po domovini slovenski in je mogočno veličastno zaklical:

„Slovenija ustan'!“

„Predramila se je zvesta hčerka Slave, obrisala si solzne očí; kot zamaknjena stopi kviško; očí so se ji radosti zalesketale, ozrla se je na pevca in izustila:

„Kdo kliče na dan?“

„In glas se je čul in odmeval po okrajnah mile domovine naše. Zbudili so se sinovi, zbudile hčerke, podali so si k zvezi roké, in obljubili zvesti biti svoji materi. Pretrgali so se oblaki, in za njimi je jelo v rudeči zori ustajati za gorami rumeno solnce, da oznani vesvoljnemu svetu dan, ki je ravno napočil.“

„In mi, ki smo deca tega národa, bomo skoro zagledali solnce; skoro bomo uživali sad onega zrnja, kterega so položili in vsadili predniki naši. Vsaj to, kar je nekdaj tlelo le v nekoliko srcih, dan danes gorí v celem narodu in:

„Kamen do kamna palača“.

„Zato smo jim pa tudi hvaležni, in kar smo od njih prejeli, jim skušamo hvaležno povrniti nekaj s tem, da navdušeno obhajamo god njegov, ki nam je prižgal in prinesel luč prave omike; nekaj pa s tem, da delamo pridno na temelju, kterega so nam položili predniki naši, da se bo skoro vzdignilo nad njim veličastno poslopje, lastnina in kras celega národa.“

„Zatoraj nam bodi pozdravljen Ti, ki si nas pripravil na pravo pot in si prvi položil zlat dar na žrtvenik domovine“.

„Iz tisučerih ust naj ti doní slava; Tvoj rojstni god pa naj bo vsemu národu, kolikorkrat se ponoví, drag in naj se spremení v národno slovesnost, ki bo svetu jasno dokazovala, kako vé národ onega ceniti, ki mu je daroval vse svoje močí in ga pripravil na pravi sled izobraženosti. Slava!“

Po govoru je sledil zbor Jenkove lepe pesmi „Naprej“ in za tem so zdaj slovenski zdaj češki pevci društvo razveseljevali z narodnimi glasovi. Omeniti nam je še posebno, da so naši pevci peli česko: „Ah neni to neni“ in Čehi žalo pesmico neumrlega Prešerna „strunam“ v napevu rajnega K. Maška, kar se je poslušavcom celó prikupilo.

Gospod dr. Ipavic je sviral na glasoviru dve svoje skladbi: fantazijo o narodnih pesmih slovanskih in slovansko četvorko, pri kteri priložnosti se je skazal pravega umetnika na glasoviru.

Čuli smo za tem še tri govore enega slovenskega, enega českega in enega srbskega. Prvi je bil: Vršac od Vodnika, drugi odlomek iz kraljedvorskega rokopisa in tretji: carica Milica, národna srbska.

Vsi govori in pesmi so bili sprejeti z občnimi slava- in živioklici.

Kakor je pri taki veselici navada, se je tudi napivalo.

*) Drago. Vred.

Ker so bili že Čehi, Poljaki in Srbi napili Slovencom, je ustal naš iskreni domorodec dr. R. Razlag, in se je zahvalil v živih besedah in lepem govoru našim sorodnim bratom. Napival je dalje njih veličestvu cesarju in cesarici, kakor tudi našemu prezasluženemu ljubljencu národa dr. Bleiweisu in pa A. Einšpielerju, ki je Koroščom to, kar g. dr. Bleiweis drugim Slovencom, samo da so mu še večje overe vprek, ker ima veliko manj podpore. Pozabil tudi ni prevzvišenega Štrossmajer-ja in jugoslavenske akademije znanosti. In slednjič je še napil slovenski mladeži, ki je podpora národa.

Čuli smo še več napitnic ali prostor ne pripušča vseh omeniti.

Veselje se je bralo na slehrnem obrazu, zlasti na lepih obrazih slovenskih gospej in gospodičin, ki so prijazno se pogovarjale v maternih dragih glasovih. Tudi one so nas razveseljevale z blagoglasnim petjem in sviranjem na glasoviru, za kar so jim doneli glasovi pohvale.

Razšli smo se z željo, da bi nam bilo skoro spet dano se združiti v enaki veselici, pri kteri bi se spet razodeval národni gibelj, národno življenje.

Maribor 2. svečana. J. Š. — V tukajšni čitavnici smo tudi rojstni den Vodnikov obhajali. Slika poslavljenega je bila dostojno okinčana, govori in pesmi so častile spomin našega prvega pesnika.

V Gorici 8. sveč. — Prekrasne podobi „Příchod ss. Methoda a Cyrilla do Velehradu“ in „Svatoplúk a synové jeho“ tudi na Slovenskem marsikako rodoljubno sobico že zaljšate. Vse slike, ki so k nam v semenišče naše iz Moravskega dospele, so se kmali razprodavale. Treba je bilo po-nje vdrugič pisati. Naši vrli bogoslovci z veseljem postrežejo vsakemu, ki jih želí imeti. — Začudili smo se pa slišati, da so se nazaj vrnili popolnoma vsi iztisi omenjenih podob, ki so bili tudi Slovencom v Trst poslani. Mar so Slovenci v Trstu, ki so si krasno čitavnico osnovali in so med njimi vrlo premožni in iskreni rodoljubi, sicer tako mrzli podporniki domačih umotvorov in tako ledeni pospešniki blagih in svetih namenov, s kterimi se omenjene slike razprodajajo? Težko da. To reč si tedaj drugače razvozljati ne moremo, kakor da poslane podobe so prišle v roke kakemu človeku, ki na vprašanje: „Ali smem Slovenec biti?“ reží v eno mer: „No no, Signor! no no, Signor!“ ali pa: „O nein, mein Freund: Ne smeš Slovenec biti!“

S Cerknice 8. febr. ⁂ — Po deželi, pa tudi po mestih je še zmiraj mnogo tacih ljudí, kteri v svoji kratkovidnosti ne morejo ali pa Bog vé zakaj nočejo spoznati, da že po naravnem razvijanju človeške zgodovine mora obveljati in vresničiti se tudi naša slovenska enakopravnost. Oni trdijo, da rogovilijo in vpijejo samo nekteri prenapeti Slovenci; njim se je nemški „šlendrijan“ tako priljubil in prirastel v srce, da se ne morejo nikakor ločiti od njega, zato pa pravijo v svoji puhli modrosti, da visoka vlada prijenjuje zdaj zavolj mnozih stisk in zadreg, v kterih se nahaja, le na videz mnogim narodnim terjatvam, kadar se bo pa včvrstila, bo pa spet vse lepo v edino izveličavni nemščini. Tako devajo oni cesarja na laž, podtikujejo visoki vladi „Hintergedanken“ in bude sum v podložnih ter stresajo steber, na kterem edino sloní sreča ljudí, namreč zaupanje do vlade. Zato pa zasmehujejo in v nič devajo narodne naprave, ustanovljene v bujenje in vtrjevanje narodne zavesti, norčevaje se z narodnostjo, ki je vendar vsakemu poštenemu človeku za vero najdražja svetinja. Al rodoljubno srce le miluje njih slepoto, in vse njih nade jim bodo splavale po vodi in zginile kakor led na solncu. Res je, na nos na vrat se ne moremo po vsem odpovedati nemščini in laščini, in kteri pametni človek bi tudi tirjal to? Saj tudi zgodovina ne pripustí naglih in velikanskih skokov brez kvara in kazni. Le sčasoma bomo dosegli, česar še nimamo zdaj. V tem upanji nas podpira zgodovina narodnega razvijanja, politika sedanjega stoletja, ki si je narodnost pripela na svojo zastavo, podpirajo nas pa tudi mnoge druge okoliščine. Naj jih nekoliko omenimo. Narodna zavest je že tako izbujena in oživljena, da je ni več v stani zadušiti nobena moč, nobena še tolika sila za vselej, naj pride od kodar koli. Ko smo podpisavali pred 3 leti milovavno pismo do sv. Očeta papeža, koliko je bilo treba takrat še govoriti, da smo dobili podpisov; ko smo pa nabirali podpise za lansko velikansko peticijo, le besedo, in veselo jo je podpisal gospod in kmet. Kri ni voda. Kjer koli se zbirajo omikani pri veselicah in obedih, govorí se vselej tudi o narodnosti, in ako je tudi morebiti med njimi kdaj kak Judež Iškariot, jih je pa še več Petrov, ki srčno potegnejo nabrušeni meč zgovorne besede in možato pobijejo narodnega vraga, da se valja po luži lastne sramote. Da bi ga muri popil! In cesarske gosposke? Tudi te že prejemljejo slovenske pisma in vloge in odgovarjajo na-nje po slovenski. Mislimo, da je malo uradov, ki bi se predrznili slovensko pismo zavolj jezika nerešeno zavrniti. In ako se še ne uraduje v našem jeziku toliko, kolikor bi se lahko in kolikor zahteva naša iskrenost, smo si včasih tudi sami krivi, ker se ne poslužujemo pravic, ki jih imamo. Poznamo okrajnega poglavarja, kogar ime naj zavolj spodobnosti zamolčimo, ki je rekel pri nekem shodu: „Le začnite nam dopisovati po slovenski, vidili bote, ali vam bomo tudi odpisovali po slovenski ali ne.“ Da mu je bilo to tudi resnica, je pokazal vrli gospod v djanji v slovenskih pismih do županov in enako reševaje slovenske vloge. Da tedaj ne stojimo na tako slabih nogah, kakor se vidi marsikteremu brljavcu, je očitno; da se je pa nam tudi nadjati zmeraj boljše prihodnosti po takem zastran narodnosti, kdo bi to tajil, ako je le zdrave pameti. Ne dajmo se! Ne bomo se dali! je in bodi tudi zmeraj naša prislovica in zmagali bomo poprej ali pozneje, ker z nami je Bog, pravica in cesarska, slovesno izrečena beseda. Ako ti z nami, kdo proti nam?

Iz Loke 1. sveč. ⌗ V nedeljo 26. jan. smo imeli Ločani teater, ki so ga napravili „nemški“ gospodje; igrali so nemški teaterštuk „die gefährliche Nachbarschaft“, — igrali so ga pa skor le sami za-se, zakaj naših mestjanov se je celó malo pridružilo domačim ptujcom; tudi ni bilo viditi nikakoršnega predstojnika, ne kantonskega, ne mestnega. Ker tudi mi rešpektiramo prislovico „de gustibus non est disputandum“ jim privoščimo njih privatno veselje; al tega naj nikar ne mislijo, da nas bo „die gefährliche Nachbarschaft“ na limance vjela in prenapeta švabska kultura v stari Loki domačinski duh odpilila. Saj so pri tej priliki oni gospodje dosti očitno vidili: „es jinge wohl, aber es jeht nicnt!“ Stavimo sto na eno, da pohlevno gledíše bi bilo vse polno, ako bi se bila igrala namesto omenjene „Nachbarschaft-e“ domača „Županova Micka.“ — Sicer pa smo od deleč slišali, da morebiti tudi pri nas ustanovimo čitavnico, kar bi nam bilo prav po volji. Z veseljem smo tudi zapazili, da se v lekarnici (apoteki) predpisi za bolnike, kako naj jemljejo to ali uno zdravilo, pišejo v domačem jeziku, zakaj res čudno, prečudno je to, da zdravnik, ki z bolnikom ne besedice nemške ne more govoriti, napiše na recept: „Sig. Alle zwei Stund zwei Esslöffel voll zu nehmen“. Ako reva domača morebiti pozabi, kar mu je zdravnik z besedo veleval, mu včasih cela vas ne more tolmačiti „Alle zwei Stund“ in lahko se zgodí, da na enkrat popije, kar je bilo za celi dan mu dano!

Iz Motnika na Kranjskem 28. jan. Rad vam na znanje dam, da naša županija je z začetkom tega leta začela v domačem (slovenskem) jeziku svoje pisma izdelavati pa pričakuje tudi od c. kr. kantonske gosposke, da ji bo tudi v tem jeziku odpisovala. Saj ima enega gospoda, kteri si močno prizadeva, da se izuri v slovenski pisavi, posebno vseh tistih pisem, ktere spadajo v kancelijske opravilstva. To pa za tega del opomnim, da bi tudi vse druge županije slovenskih dežel temu se pridružile in zanaprej samo le v

našem narodnem jeziku uradovale, ker le z mnogimi vojaki je mogoče hitro sovražnika premagati.

Štefan Križnik, občinski svetovavec.

Iz Ljubljane. Po odpisu sl. c. k. deželnega poglavarstva so presvitli cesar 11. dné p. m. potrdili gospoda Fidela Terpinca v poslednjem vélikem zboru kmetijske družbe krajnske vnovič za predsednika izvoljenega.

Iz Ljubljane. Iz posledníje seje mestnega odbora, ki je bila pod predsedništvom gospoda župana Ambroža 4. dné t. m., imamo omeniti sledeče reči. Po srenjski postavi stopi iz odbora vsako leto tretjina odbornikov, kar se po srečkanji odloči. Osoda je zadela za letos sledečih 10 odbornikov: gg. dr. Čubr-a, V. Rost-a, prof. Poklukar-ja, L. Lukmana, Bl. Verhovca, V. Štedri-ta, A. Krišper-ja, Fr. Tertnik-a, J. Freiberger-ja in dr. Kaučič-a. Namesto teh odbornikov in umerlega Bamberg-a bojo nove volitve vpeljane. — Kakor je v dunajskem mestnem odboru g. Nace Kuranda je tukaj g. Heiman predložil, naj se 26. dan svečana slovesno praznuje, in ker je razun 5 odbornikov ostala množica bila za ta predlog, bili so v odsek, ki naj to reč prevdari, zraven gosp. župana izvoljeni gospodje: Stedri, bar. Codelli, Lukman, dr. Recher, Mühleisen in dr. Schöppl. — Dalje je bilo sklenjeno, opustiti natiskovanje pomenkov mestnega odbora na mestne stroške, ki so znesli za preteklo leto za „Laibacherco“ 88 gld., za „Novice“ pa 148 gld. zato, ker se mora še prestavljanje v slovenski jezik plačevati. Čeravno je prav, da se mesto ogibuje kjer koli more nepotrebnih stroškov, vendar ti stroški niso ne veliki, ne nepotrebni, ako se ne zagovarja tista sistema, ki rada ljuč pod mernik stavi! Seje so očitne, — to je res; pa pomenki so nemški; kaj hoče sedaj mestnjan tam slišati, ako se mu ne govorí v njegovem domačem jeziku? Pa sej tudi ni bilo ravno dokaj prijetnega slišati, ker se je dostikrat po dolgih govorih prazna slama mlatila — zato smo raji prebirali zapisnike, v kterih ni bilo nepotrebnega besedovanja, — sedaj se je pa mestni zbor sam v kot stisnil in v temo postavil. Ne bo tedaj ustreženo prebivavcom, če ne bojo nič zvedili o srenjskih zadevah. — Dr. Čuber referira na dalje o zadevah prošnje nekega mestjana, ki bi rad 7 oralov magistratnega močirja „v purgarskih delih“ kupil, in po pravici odbija to prošnjo, ter pravi, da sedaj ni pravi čas in potreba zemljišč na močirju prodajati, ker bo cena poskočila, kadar bo Grubarjev graben na novo iztrebljen in vse močirje osušeno. Proti temu se upirajo nekteri odborniki, dokler jim po dolgem dolgem besedovanji gosp. župan ne razloži natanko, v kako dober stan bo zdaj prišel ta del močirja, ker se je lansko poletje vès ondotni del močirja osušil in tudi nova cesta od Lip do dolgega grabna izpeljala; kantonska gosposka v Ljubljani bo čez dolgi graben most napravila, cesto naprej do Podpeč naredila in nova krajša cesta bo vse kraje veliko bližej z Ljubljano zvezala. Najemšina od „purgarskih delov“, ktera znaša sedaj 206 gold., se bo morebiti še letos na 600 do 800 gold. povikšala, in vrednost tega močirja bo od leta do leta bolj rastla. Sklenjeno je bilo po tem razjasnenju, da naj gospodarski odsek to reč v resno posvetovanje vzame. — Gosp. Stedri prednaša zastran g. Horakovega predloga: da naj bi se nektere sobe magistratne hiše v najem dale in pisarnice v drug red spravile. O teh zadevah je že v poprejšni seji gosp. dr. Čuber to reč odrekel in dotični odsek za stavbne zadeve je tirjal, da naj se njemu ta predlog izroči. Ker je pa gosp. Stedri ravno to, kar je gosp. dr. Čuber, nasvetoval, mislimo, da je vse to razjasnovanje celó nepotrebno bilo.

V Ljubljani 12. febr. Ko je v petek zvečer umetnica naša, gospodična L. Zadrobilekova še pred svojim koncertom igrala v koncertu filharmoničnem, ki je bil tako poln, da še nikdar tako, je napravila v nedeljo popoldne za-se koncert v reduti, v kterem je slovanska umetnost obhajala slave veliki dan. Igrala je z orhestrom vred Mendelssohnov koncert G-moll, Dreyschokovo „Romanco sons harmonique“, St. Hellerjevo „Forelle“, Chopinovo „Nocturno“ des-dur in Dreyschokovo „Saltarella“. Ko je odigrala prvi predmet, so ji v znamenje, kako mlado umetnico spoštuje občinstvo, leteli krasni venci naproti. Vse je, kar je delala na klavirji, izbudilo toliko „slave-“ in „živila-klicov“, da jih reduta naša nikdar še slišala ni. Posebno mojstersko je igrala Dreyschokovo „Romance sons harmonique“; ko je pa na koncu koncerta, namesto da zopet pokazuje tuje glasove, zaigrala: „Kje dom je moj“, „Pridi Gorenec“ in „Hej Slovani“, tak se plosk in toliko veselja slavenskega pokaže, da še takega nismo doživeli v Ljubljani. In ravno to je uno, kar nam je toliko ljubo. Mlada umetnica je pokazala, da je zraven umetnosti ostala zvesta svojemu narodu, ter da Slovani, akoravno — ne po krivdi svoji — zaostavši v omiki za drugimi narodi s tem niso izgubili svojih talentov, ki so dar božji, kakor tudi ne volje, da dosežejo kaj boljega; — dokazala je, da je česka zemlja res ona dežela, kjer se muzika goji od mladih nog in da ni brez vzroka na glasu kot zibelka onih mož, kterim je genijalni Mozart najraji izročeval svoje opere. In konečno je dokazal ta večer, da Slovenci v Ljubljani niso tujci, da so domači, da znajo čez in čez napolniti koncert, pa ga tudi po slovanski uživati do konca. Da národni slovanski glasi nekterim (al celó malim) niso bili po godu, se jim je na obrazu bralo; zlasti enega, ki bi jih bil rad, kakor smo za gotovo zvedili, z „dobrovoljnim“ svetom spodrinil, smo vidili kakor od ôse pičenega iz redute bežati, ko je umetnica naša začela „Kje dom je moj“. Bežal pa je menda tudi zato, da mu v „Laibacherci“ ni bilo ne besede treba črhniti o slovanskih pesmah! Pa pustimo to smešno intermezzo ter sklenimo te vrstice s zahvalo čitavnici naši, da ona je bila, ki je privabila slavno umetnico v Ljubljano in Ljubljančanom priložnost dala, viditi: kaj Slovanka premore, pa tudi s zahvalo gosp. Nedvedu, ki je res nevtrudljivo si prizadeval, da je Zadrobilkini koncert tudi v ostalih predmetih dostojno vredjen bil. Danes (v sredo) se umetnica naša podá v Trst, kamor jo je čitavnica ondašnja povabila, da bo igrala v petek v „besedi“. Novi slave-venci jo pričakujejo ob bregovih Adrije. — Končaje veseli ta popis dodajamo pa to žalostno novico, da ravno tisto popoldan, ko je Zadrobilkova igrala nam s tolikim nadušenjem sprejeto česko pesem „Kje dom je moj“, so v grob nesli zložitelja te krasne pesmi J. N. Skroupa, ki je 7. t. m. v Rotterdamu umrl.

— Poslednja seja družbe pravoznanske je bila prav zanimiva zato, ker je gosp. dr. Schöppel bistroumno in z zgovorno besedo se poganjal za neomejeno pravico razkosevanja zemljišnega. Čeravno se nekterim ta pravda o razkosevanji že predolgo vleče, moramo vendar reči, da se ne mlati prazna slama, ampak obilega gradiva spravlja na dan za prihodnji deželni zbor, kadar pride razkosevanje zemljiš na vrsto. „Da se resnica prav spozná, je čuti treba dva zvoná“ — zato se nam dopada, da se ta reč pretresuje od vseh straní; želeti le je, da gospodje, ki nastopajo oder omenjene pravde, se ne radujejo samo v lepih teorijah, ampak da grejo po deželi in pogledajo, kam smo prišli z ono fiziokratično sistemo. — V tej seji je bilo spet nekoliko novih udov sprejetih tako, da število njih znaša sedaj skupaj 123. — Na predlog prvega tajnika gosp. dr. E. Costa-ta je bilo enoglasno sklenjeno 30 gold. iz družtvene kase darovati za zavod Savigny-ov, kterega namen je med drugim tudi ta, da se umni pravoznanci brez razločka národnosti dnarno podpirajo na potovanji po mnozih deželah iz tega cilja in konca, da se soznanjajo z različnimi pravoznanskimi učilišči, akademijami itd.

— Dobro dé domoljubu, ako vidi, da tudi zunaj dežele se cenijo zasluge poštenega domačega moža. Zato nas je srčno razveselilo slišati, da ste županii Blažovicka in Jeřikovicka na Moravskem izvolile našega dr. Toman-a

za častnega svojega srenjčana ter mu poslale sprelepi diplom s grbom českega leva in moravskega in sileżkega orla.

— Ples, ki ga je na strelišču po večletni navadi napravilo v pondeljek vodstvo tukajšnega družtva, ktero oskrbuje podporo bolnim kupčijskim pomočnikom, je bil na vsako stran sprelep, pa tudi, kar je njega poglaviten namen, milodarni napravi koristen, ker ji je donesel gotovo več kot 200 gld. dobička. Imelo je več gospodov surko, ki se, ako bi tudi národna obleka ne bila, že sama po sebi prav lepo prilega životu. Saj ni treba, da bi na vekomaj plesali le, kakor nam moda iz Pariza gode, ako imamo domá kaj čednega.

— Saj je menda vendar le res, da je unidan v cegelnici dim zadušil Dimeža, glasovitega roparja, in tako mu je „nomen“ bil „omen“. Pretekli teden pa so v Ljubljanici doli pri Fužinah tudi našli tistega tatú, ki je, kakor so lanske „Novice“ povedale, kravo ukradel, pa je z zvezanima rokama nad Selom v vodo skočil, ko so ga beriči v Ljubljani k sodnii peljali. Ker je zginil kakor kafra in so ga nekteri kmali potem pri Savi v kožuhu viditi hotli, je sum letil na beriča, da sta ga, od njega podkupljena, na poti sama izpustila. Al kriva je bila ta misel — našli so ga uni teden s zvezanimi rokami v vodi.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. 5. dan t. m. je zbornici poslancov gospod minister dnarstva naznanil, da se bo primanjkava (deficit) državne kase za letošnje leto od 110 milijonov na 95 milij. znižala; ker pa se ta primanjkava ne more več to leto odpraviti, tedaj — je rekel — mora vlada za to skrbeti, da se zgodí v prihodnjem letu s tem, da se uravná dolg pri banki in zboljša dnarna veljava (valuta) in da se povikšajo nekteri državni dohodki, namreč cena kuhinske solí naj se za vsak cent povikša za 1 gold., tedaj za funt po krajcarji; to utegne državni kasi donesti 10 milijonov gold., — povikša naj se tudi tarifa za cuker iz pese in štempeljska tarifa; to skupaj utegne spet znesti 6 milijonov; — razun tega naj se povikšajo tudi zemljišni, hišni in drugi naravni davki za 16 milijonov; — vse to bi skupaj zneslo 32 milijonov gold. Vprašanje je sedaj: kaj bojo poslanci k temu ministrovemu predlogu rekli in ali ne bojo nasvetovali druzih pripomočkov, da se iz dolgov izkoplje država, česar vsak pošten državljan želeti mora, čeravno bo menda malo takih, ki deželo svojo dobro poznajo, da bi z dobro vestjo zagovarjali povikšanje davkov. Namesto solí naj se povikša cena tobaka, kteri ni nobenemu človeku živež; namesto višega zemljišnega in hišnega davka naj se vpelje davek na take stvarí, ki spadajo v nepotrebne gizdavosti (Luxusgegenstände); naj se obloži kapital z večim davkom itd. — V ravno tej seji je gosp. Černe predložil prav potreben nasvet, naj se v dnarstveni odbor izvolita dva poslanca iz Gorice in Istre; al večina državnega zbora je odbila to pravično zahtevo. — Gosp. dr. Mörtl je podal zboru predlog: naj se dovoli vsakemu advokatu biti, ki ima lastnost za to.

— Veliko več kot državni zbor obrača vse očí na se velika nesreča, ki je po povodnji čez več predmestij dunajskih prišla, kakoršne tudi najstarejši ljudje ne pomnijo. Po deževji prve dni tega mesca in tajanju snega je narastla Donava pa tudi nek sicer mal potok tako, da je groza bilo. Troje predmestj na levi obali Donavi stojí v vodi; nadloge prebivavcov, kterim tudi živeža manjka, so strašne. Gosposke pomagajo kar morejo; cesar sam obiskuje vsaki dan nesrečne kraje in deli podporo siromakom. Bati se je, da ne bi marsikaka hiša, po vodi spodkopana, se ne podrla. Čez povodinj pa je prišla sedaj zmrzlina. Res je revšina, da Bog pomagaj; zraven pa še bolezni toliko, da so vse bolnišnice polne.

— Ministerski ukaz od 6. t. m. oklicuje, da se bojo za laške dežele (lombardo-beneške) našega cesarstva posebni novi krajcarji (soldi) in polsoldi kovali in zato bojo naši sedanji krajcarji in polkrajcarji tam ob veljavo prišli. — Tako bomo menda dobili spet novih krajcarjev dovolj, ki so nam že zlo zginili.

— Tukajšni odbor „za besede“ naznanja, da letošnji véliki slovanski ples bo 17. dné t. m. Čisti dobiček iz tega plesa namenjen je utemeljenju slovanske čitavnice na Dunaji.

Hrvaško. Iz Zagreba. Naša dvorna kancelarija se krepko potegujeta za to, česar tudi vès naš narod želí, da pride vrhovna sodnija v Zagreb.

— Na Reki. Čitavnica tukajšna bo napravila večerne zabave 20. t. m. in 2. dan p. m. (Srčna hvala za povabilo prijazno. Čit. ljublj.)

Slavonija. Iz Zemuna 6. febr. se piše v „Ost und West“, „da so nemški igravci tukajšnega gledišča, ki so pred nekimi mesci le-sem prišli, v velikih nadlogah, ker je gledišče vedno prazno bilo; sedaj bi radi odšli, pa ne morejo, ker jim dnarja na pot manjka. Revežem pomagati je narodni odbor napravil srbsko igro in dohodke daroval tem siromakom. Tako Srbi kakor vsi Slovani kažejo, da so prijatli nemškega naroda, pa ne centralistične levice dunajskega državnega zbora.“

Ogersko. Iz Požuna se piše, da veliko vasí na otoku Čalokežkem (Schütt) je vtopljenih, in da je ljudstvo v strašnih nadlogah. V Gutoru so ljudje bežali na drevesa; véliki župan jim je po parobrodu poslal živeža. — Davkovska deželna gosposka terja z oklicom od 7. t. m., naj se odrajta davek za 3 mesce naprej, sicer se bo izterjevanje z vso ostrostjo začelo.

Česko. Iz Prage 8. febr. Tudi pri nas so povodnje grozno škodo napravile; danes berač za beračom stojí pred durmi, iz dežele pa se veliko sliši o tatinstvu in roparstvu.

Laško. Iz Rima. Prve dni tega mesca je bil nek viši duhoven iz Turina pri papežu. Sv. oče so mu veleli, naj jim vse pové, kar mu je minister Ricasoli sporočil. Molčé so poslušali papež dolgi govor višega duhovna. Po končanem govoru molčé oče papež še zmiraj; tudi prelat omolkne. Oba sta tiha. Potem vpraša duhoven, kakošen odgovor naj nese domú v Turin? Sv. oče vstanejo s stola in rečejo: „Nobenega“. — Tako je bila audiencija končana.

Rusko. Iz Petrograda. Tudi rusovska vlada je storila o očitnosti eno stopnjo naprej. Razglasila je stan državnih dohodkov in stroškov, kteri kaže, da v primer z drugimi državami rusovske financije dosti dobro stojé; brez novih davkov misli si vlada dohodke državne povikšati.

Turško. Iz Carigrada 2. febr. Naša armada je v strašnih nadlogah; nektere krdela že 13, nektere celó 20 do 25 mescov niso nobene plače dobile.

Listnica vredništva. Gosp. K. v Gonz: „Novice“ so Vam za celo leto naročene. — Gosp. J. J. v Z: Pisemce Vaše smo prejeli, al zdravila se ne upamo naznanjati, ker nam po popisanih znamnjih bolezen sama ni dovelj jasna. Prosti človek je z diagnozo brž gotov, — al mi zdravniki si ne upamo tako. — Dvema gospodoma: V šolo kmetijsko, živinozdravniško in kovaško se jemljejo učenci le o vseh Svetih, in nikoli pozneje, kakor oklicujejo ob svojem času razglasi v „Novicah“.

Kursi na Dunaji 11. februarja.

5% metaliki 70 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 35 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 84 fl. 80 kr.	Cekini 6 fl. 84 kr.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.